

ประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ
วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

The operational effectiveness of high moral community using
the philosophy of sufficiency economy driven by HTS Power
(House Temple School) at Bang Sra Kao Temple, Leam Sing District,
Chanthaburi Province

อารีรักษ์ ยิ่งคำ

สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้รับผิดชอบบทความ

Areeruk Youngkom

E-mail: youngkom@gmail.com

Faculty of Business Administration Program in Management, Ramkhamhaeng University
Corresponding author

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี (2) เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกชุมชนและปัจจัยภายในชุมชนที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 339 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยภายนอกชุมชน ด้านการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และปัจจัยภายในชุมชน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน ด้านการบริหารจัดการชุมชน และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

คำสำคัญ: ประสิทธิผลการดำเนินงาน ; ชุมชนคุณธรรม ; ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

This research's purpose is; (1) To study the operational effectiveness of high moral community using the philosophy of sufficiency economy driven by HTS Power (House Temple School) at Bang Sra Kao Temple, Leam Sing District, Chanthaburi Province. (2) To study the external factors and internal factors of the community that affected the effectiveness of the operation of the high moral community using the philosophy of sufficiency economy driven by HTS Power (House Temple School) at Bang Sra Kao Temple, Leam Sing District, Chanthaburi Province.

The study sample for this research is 339 local residents of Bang Sra Kao Sub-district community, Leam Sing District, Chanthaburi Province and using questionnaire as a method of data collection. Statistic data used for analyze and hypothesis test with Multiple Regression statistic are frequencies, percentages, medians and standard deviations.

Results from hypothesis test indicates that both External factors such as the Supports from government and private companies and Internal factors such as Leadership of the community, Participation of local knowledge and culture in community management as well as natural resource management all have direct effect to the effectiveness of operating the high moral community using the philosophy of sufficiency economy driven by HTS Power (House Temple School) at Bang Sra Kao Temple, Leam Sing District, Chanthaburi Province.

Keywords: the operational effectiveness ; moral community ; philosophy of sufficiency economy

บทนำ

รัฐบาลได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติในระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ สร้างสังคมไทยเป็นสังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน รวมทั้งมีการบูรณาการทุกภาคส่วนในเชิงพื้นที่ผ่านกลไกประชารัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในการสร้างความสงบสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ประชาชน โดยประกอบไปด้วย 6 ยุทธศาสตร์ คือ 1. ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศชาติให้มั่นคง ประชาชนมีความสุข 2. ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ คือ (1) ต่อยอดอดีต (2) ปรับปัจจุบัน (3) สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต 3. ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ 4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น มาร่วมกันขับเคลื่อน 5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายที่นำไปสู่การบรรลุการพัฒนา

ที่ยั่งยืนในทุกมิติ 6. ด้านการปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาเพื่อปรับเปลี่ยนเป็นภาครัฐที่ยืดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม”

กระทรวงวัฒนธรรม ได้มีการผนึกกำลังร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนน้อมนำศาสตร์พระราชา มาใช้ในการขับเคลื่อนงานด้านวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยใช้มิติทางวัฒนธรรม 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การสร้างคนดีและสังคมดี ด้านที่ 2 การส่งเสริม สนับสนุนการนำทุน และทรัพยากรมาสร้างสรรค์ พัฒนา ต่อยอด เพื่อเพิ่มมูลค่าทางสังคม เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และด้านที่ 3 การสร้างเกียรติภูมิ ภาพลักษณ์ของประเทศไทยสู่นานาชาติ และได้มีการออกนโยบายในการจัดทำโครงการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ขึ้น ซึ่งสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ได้สนองนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการดังกล่าว โดยให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด ลงพื้นที่สร้างการรับรู้ ความเข้าใจให้ผู้นำและประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ และดำเนินการตามกระบวนการสร้างชุมชนคุณธรรมขึ้น ซึ่งในปัจจุบันชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ได้มีการขับเคลื่อนและดำเนินงานพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม เกิดเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ จำนวน 701 ชุมชน

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี ได้ดำเนินโครงการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) อย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวนชุมชนที่เข้าร่วมเป็นชุมชนคุณธรรม จำนวน 245 ชุมชน โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับส่งเสริมคุณธรรม จำนวน 91 แห่ง ระดับคุณธรรม จำนวน 125 แห่ง และระดับคุณธรรมต้นแบบ จำนวน 29 แห่ง โดยที่ชุมชนคุณธรรมวัดบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี นอกจากที่จะได้เป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบแล้ว ยังได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงวัฒนธรรมให้เป็น 1 ใน 10 สุดยอดชุมชนคุณธรรมต้นแบบ จากชุมชนคุณธรรม 22,000 แห่งทั่วประเทศอีกด้วย และยังเป็น 1 ใน 5 ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ที่ไปจัดนิทรรศการ ณ ตึกบัญชาการ 1 ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งมี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี พร้อมด้วยคณะรัฐมนตรี เข้าเยี่ยมชม โดยตลอดระยะเวลาในการดำเนินการโครงการชุมชนคุณธรรมฯ ที่ผ่านมามีกลุ่มชุมชนที่ประสบความสำเร็จในเชิงประจักษ์ จนได้รับการคัดเลือกเป็นต้นแบบไม่มากนัก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบวัดบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ว่ามีปัจจัยภายนอกชุมชนและปัจจัยภายในชุมชนใดบ้างที่มีส่วนช่วยให้ชุมชนคุณธรรมวัดบางสระแก้ว เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกชุมชนและปัจจัยภายในชุมชนที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบวัดบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ขอบเขตงานวิจัย

1. ขอบเขตของประชากร ในการศึกษาวิจัยประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ในครั้งนี้เป็นกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบางสระแก้ว อำเภอ

แหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี มีจำนวน 765 ครัวเรือน จำนวนประชากร 2,199 คน (ข้อมูลจาก ระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 6 กันยายน 2562)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร ในการศึกษาวิจัยประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ได้กำหนดตัวแปรสำหรับการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยภายนอกชุมชน ด้านการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และปัจจัยภายในชุมชน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน ด้านการบริหารจัดการชุมชน และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย ด้านการประเมินกระบวนการพัฒนาชุมชน ด้านการดำเนินงานตามแผน และ ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง

สมมติฐานการวิจัย

1 ปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ ด้านการส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน ด้านการบริหารจัดการชุมชน และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

2. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยภายนอกชุมชน และปัจจัยภายในชุมชนที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้าอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน)

ชุมชนคุณธรรม หมายถึงหมายถึง ชุมชนที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ หรือเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันโดยธรรมชาติ เพื่อทำกิจกรรม ต่าง ๆ ร่วมกัน และอาจมีวัฒนธรรมที่เหมือนหรือแตกต่างกัน ซึ่งคนในชุมชนมีส่วนร่วมแสดงเจตนารมณ์ และมุ่งมั่นที่จะดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมในชุมชน ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม มาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต (คู่มือส่งเสริมและพัฒนาองค์กร ชุมชน อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2562) ในส่วนของการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร เป็นการส่งเสริมให้มีการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังของ บ้าน วัด โรงเรียน หรือเรียกว่า “บวร” เนื่องจากเป็นสถาบันหลักทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังศีลธรรม สร้างจิตสำนึกให้คนมีคุณธรรม จริยธรรม (การดำเนินงานชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร กระทรวงวัฒนธรรม, 2561)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยด้านประสิทธิผล

ชนพงษ์ อารณพิศาล (2560) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดผลทั้งปริมาณและคุณภาพสูงสุด บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการปรับตัวและพัฒนาเพื่อความอยู่รอดขององค์กร

อนันท์ งามสะอาด (2551) อังอิงโน ทิรัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคณะ (2557) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลสำเร็จของงานที่เป็นไปตามความมุ่งหวังที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ได้แก่ (1) เป้าหมายเชิงปริมาณ (2) เป้าหมายเชิงคุณภาพ (3) มุ่งเน้นที่จุดสิ้นสุดของการดำเนินงานว่าได้ผลตามที่ตั้งไว้หรือไม่และที่สำคัญต้องมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน

ทั้งนี้ กระทรวงวัฒนธรรมได้มีการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินชุมชนคุณธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่นำไปสู่การส่งเสริม พัฒนาและยกระดับชุมชนให้ดีขึ้น โดยได้แบ่งระดับของชุมชนคุณธรรมออกเป็น 3 ระดับ คือ ชุมชนส่งเสริมคุณธรรม ชุมชนคุณธรรม และชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ซึ่งชุมชนคุณธรรมต้นแบบ จะประกอบไปด้วยตัวชี้วัด 3 ด้าน 9 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. ด้านการประเมินกระบวนการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ 1 ชุมชนมีการประชุมเพื่อประกาศเจตนารมณ์หรือข้อตกลง ตัวชี้วัดที่ 2 ชุมชนต้องมีการร่วมกันกำหนดเป้าหมาย “ปัญหาที่อยากแก้” และ “ความดีที่อยากทำ” ร่วมกัน และตัวชี้วัดที่ 3 ชุมชนต้องมีการร่วมกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรม
2. ด้านการดำเนินงานตามแผน ประกอบด้วย ตัวชี้วัดที่ 4 ความสำเร็จของชุมชน ตามแผนส่งเสริมคุณธรรม ตัวชี้วัดที่ 5 ชุมชนจะมีการติดตามประเมินผลสำเร็จ เพื่อทบทวน ปรับปรุง แผนส่งเสริมคุณธรรม และตัวชี้วัดที่ 6 ชุมชนต้องมีการประกายก้องเชิดชูบุคคลผู้ทำความดีหรือบุคคลผู้มีคุณธรรมในชุมชน และหรือบุคคลอื่นที่ทำความดีให้กับชุมชน
3. ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย ตัวชี้วัดที่ 7 ความสำเร็จของชุมชนบรรลุผลตามแผนส่งเสริมคุณธรรม ตัวชี้วัดที่ 8 ชุมชนมีการกำหนดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมเพิ่มเติมใน 3 มิติ คือ หลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม และตัวชี้วัดที่ 9 ชุมชนมีองค์ความรู้จากการเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ สามารถเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถ่ายทอดให้กับชุมชนอื่นเข้ามาศึกษาดูงานได้ (คู่มือส่งเสริมและพัฒนาองค์กร ชุมชน อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2562)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกชุมชน

อัยรวี วีระพันธ์พงศ์ (2556) กล่าวว่า ปัจจัยภายนอกชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเองสามารถแบ่งได้เป็น 2 ปัจจัย คือ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนโดยจะมีการดำเนินการสนับสนุนตามความต้องการของชุมชน และปล่อยให้ชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจและดำเนินการต่าง ๆ ด้วยตัวของชุมชนเอง

อนุชา พิมายนอก และคณะ (2558) อังอิงโน สมใจ ตามแต่รัมย์ (2560) กล่าวว่า ปัจจัยภายนอกชุมชน ประกอบด้วย การสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐในการจัดอบรมให้ความรู้ การสนับสนุนงบประมาณ การจัดหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของชุมชน การสนับสนุนช่วยเหลือปัจจัยภายในชุมชน การสร้างเครือข่ายระหว่างคนในชุมชนในการทำกิจกรรมและพัฒนาอาชีพ โดยปัจจัยทั้งสองมีความสัมพันธ์ค่อนข้างมากกับความสำเร็จ

ชนพงษ์ อารณพิศาล (2560) กล่าวว่า รัฐเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการสนับสนุนชุมชนให้สามารถดำเนินการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน โดยภาครัฐจะให้การสนับสนุนชุมชนในการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับประชาชน เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ สร้างกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐกับประชาชนในชุมชนในรูปของประชาคม เพื่อเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพของประชาชนและชุมชน ให้การสนับสนุนด้านความรู้และทักษะในการบริหาร

จัดการที่จำเป็นแก่องค์กรชุมชน เพื่อให้มีขีดความสามารถในการบริหารงานและสามารถสร้างเครือข่ายกับชุมชนข้างเคียง เพื่อเป็นพันธมิตรในการทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยภายในชุมชน

อนุชา พิทยานอก และภควรรณ ลุนสำโรง (2558) กล่าวว่า ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชน การจัดตั้งกลุ่ม องค์กรเครือข่ายของคนในชุมชนในการพัฒนาอาชีพ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน เป็นต้น

วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์ (2561) กล่าวว่า ปัจจัยภายในชุมชนที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ กระบวนการจัดการชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชนพงษ์ อภรณ์พิศาล (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในภาคกลางของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และปัจจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมีอิทธิพลทางตรงกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในภาคกลางของประเทศไทย กล่าวคือ ภาครัฐจะเป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชน และในด้านของภาวะผู้นำ แบ่งได้เป็น ผู้นำ 2 แบบ คือ ผู้นำที่เป็นทางการ และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ โดยผู้นำที่เป็นทางการจะมีความเข้าใจในการบริหารงานที่ดีเป็นระบบ เข้าใจความต้องการของสมาชิก มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส และเป็นตัวแบบที่ดีในการทำงาน แต่ปัญหาที่พบในปัจจุบันพบว่า ในบางครั้งผู้นำที่เป็นทางการยังขาดความรู้และความเข้าใจ รวมถึงการขาดวิสัยทัศน์ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม ส่วนผู้นำที่ไม่เป็นทางการ จะยังใช้ความคิดเดิม ๆ กลัวการเปลี่ยนแปลงส่งผลทำให้การบริหารจัดการประสบกับปัญหาในหลาย ๆ ด้าน และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า สินค้าหรือวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นสามารถนำมาแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มได้ และให้สอดคล้องกับศักยภาพและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อไม่ให้ความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถูกถ่ายทอดมาจากอดีตสูญหายไป โดยจะต้องไม่ทำลายอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และสามารถสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของชุมชนกับทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ จะช่วยให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการที่ดียิ่งขึ้น

อำไพ สว่างศรี (2552) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตลาดสามชุกร้อยละปี อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยที่ส่งต่อความเข้มแข็งฯ ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน และปัจจัยด้านการบริหารจัดการชุมชน กล่าวคือ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน ชุมชนได้มีการร่วมกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมฟื้นฟู สืบสาน และอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง สำหรับด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน พบว่าชุมชนยังเห็นว่าภาครัฐยังไม่ได้ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องมากนัก ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐ ควรพิจารณากำหนดนโยบายที่จะให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ และความรู้ทางวิชาการ เป็นต้น และด้านการบริหารจัดการชุมชน ซึ่งการบริหารจัดการชุมชนที่ดีจะมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบถึงโครงการและกิจกรรมที่จะดำเนินการในชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะกรรมการที่ชัดเจน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ โปร่งใส มีกฎเกณฑ์ กติกา จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะระมย์ (2561) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการจัดการของชุมชนเป็นปัจจัย ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งชุมชนมีการจัดทำแผนชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการดำเนินงานในชุมชนที่มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชน และบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายใน และปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัย ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน คือ ชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อม ชุมชนจึงมีกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ กิจกรรมแยกขยะ การสร้างจิตสำนึกในการเห็นถึงความสำคัญ ของทรัพยากร ที่มีอยู่ภายในหมู่บ้าน รวมไปถึงการเฝ้าระวังในการทำลายทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน

สมใจ ตามแต่รัมย์ (2560) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ต้นแบบอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยด้านทุนธรรมชาติ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เนื่องจากชุมชนเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนจึงได้มีการส่งเสริมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรที่มีอยู่ เป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ การสร้างจิตสำนึกในการเห็นถึงความสำคัญ ของทรัพยากรที่มีอยู่ภายในหมู่บ้าน รวมไปถึงการนำโครงการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เขียนลงในแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น

นิสรา ใจซื่อ (2557) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ โดยปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมคือประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหาของชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และร่วมกันวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน ร่วมในการดำเนินการพัฒนาและติดตามประเมินผลการพัฒนาชุมชน และปัจจัยด้านผู้นำหมู่บ้านหรือชุมชน คือ ผู้นำจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหมู่บ้าน ผลักดันให้สมาชิก ดำเนินตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำมีการบริหารจัดการที่ดี เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ มีความซื่อสัตย์ และมีคุณธรรม

ปรีชา สุวรรณภูมิ, สุธธนู ศรีไสย์, จินต์ วิภาตะกัลป์ และสุพจน์ บุญวิเศษ (2554) ศึกษาแบบ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มที่ 1 ประเทศไทย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลให้องค์การบริหาร ส่วนตำบล มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผล การมีส่วนร่วมในการรับรู้ของประชาชนในการทำงานของ องค์การ การนำความคิดเห็นของประชาชนไปปรับปรุงการให้บริการ และการรับรู้เรื่องการจัดทำแผน เพื่อให้ ประชาชนมีโอกาสร่วมรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะหรือความคิดเห็น ร่วมเสนอปัญหาหรือ ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทางในการแก้ปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและร่วมใน กระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา เพื่อที่จะให้การบริหารจัดการองค์การมีประสิทธิผลมากขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบไม่ทดลอง (Non-Experimental Design) ซึ่งเป็นการวิจัย ที่ไม่มีการจัดกระทำหรือควบคุมตัวแปรใด ๆ เป็นการเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี มีจำนวน 765 ครัวเรือน จำนวนประชากร 2,199 คน (ข้อมูลจาก ระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 6 กันยายน 2562) ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก และใช้วิธีการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) จากค่าความคาดเคลื่อนของการประมาณค่า 5% จากผลการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 339 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดและแบบปลายปิด แบ่งออกได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับด้านประชากร ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีจำนวนข้อคำถาม 5 ข้อ ในลักษณะคำถามปลายปิด และกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบได้เพียง 1 คำตอบ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 3 ด้าน คือ 1) ด้านการประเมินกระบวนการพัฒนาชุมชน 2) ด้านการดำเนินงานตามแผน และ 3) ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง มีจำนวนข้อคำถาม 19 ข้อ ในลักษณะคำถามปลายปิด และกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบได้เพียง 1 คำตอบ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยภายนอกชุมชน และปัจจัยภายในชุมชน เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกชุมชน และปัจจัยภายในชุมชน ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 6 ด้าน คือ 1) ด้านการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน (ปัจจัยภายนอกชุมชน) 2) ด้านภาวะผู้นำ (ปัจจัยภายในชุมชน) 3) ด้านการมีส่วนร่วม (ปัจจัยภายในชุมชน) 4) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน (ปัจจัยภายในชุมชน) 5) ด้านการบริหารจัดการชุมชน (ปัจจัยภายในชุมชน) และ 6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ปัจจัยภายในชุมชน) มีจำนวนข้อคำถาม 33 ข้อ ในลักษณะคำถามปลายปิด และกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบได้เพียง 1 คำตอบ

ส่วนที่ 4 เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งจะมีข้อคำถามทั้งหมด 1 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.1 ใช้ค่าร้อยละและค่าความถี่ กับตัวแปรที่มีระดับการวัดเชิงกลุ่ม คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ด้านเพศ ด้านอายุ ด้านระดับการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1.2 ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กับตัวแปรที่มีระดับการวัดเชิงปริมาณ คือ ปัจจัยภายนอกชุมชน ปัจจัยภายในชุมชน และประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

2. สถิติเชิงอนุมาน ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกชุมชน และปัจจัยภายในชุมชนที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยใช้สถิติการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยรวม มีระดับความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง ด้านการดำเนินงานตามแผน และด้านการประเมินกระบวนการพัฒนาชุมชน

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกชุมชนและปัจจัยภายในชุมชนที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า ปัจจัยภายนอกชุมชนและปัจจัยภายในชุมชน ด้านการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน (ปัจจัยภายนอกชุมชน) ด้านภาวะผู้นำ (ปัจจัยภายในชุมชน) ด้านการมีส่วนร่วม (ปัจจัยภายในชุมชน) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน (ปัจจัยภายในชุมชน) ด้านการบริหารจัดการชุมชน (ปัจจัยภายในชุมชน) และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ปัจจัยภายในชุมชน) มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

การอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยรวม มีระดับความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.1 ด้านการประเมินกระบวนการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับความเห็น เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ชุมชนที่มีการจัดทำกระบวนการพัฒนาชุมชน เช่น มีการจัดประชุมเพื่อวางแผนในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนร่วมกัน หรือมีการประกาศเจตนารมณ์ ข้อตกลงร่วมกัน และกำหนดเป็นแผนของชุมชน เป็นจุดเริ่มต้นไปสู่การเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ดังนั้น ผู้ที่รับผิดชอบงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมควรให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาชุมชน เน้นการระดมความคิดเห็น โดยการสนับสนุนให้คนในชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขของชุมชนเอง ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินชุมชนคุณธรรม ของคู่มือส่งเสริมและพัฒนาองค์กรคุณธรรม ชุมชนคุณธรรม อำเภอคุณธรรม และจังหวัดคุณธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (2562) กล่าวว่า การประเมินชุมชนคุณธรรมในระดับที่ 1 คือ ชุมชนส่งเสริมคุณธรรม ต้องมีการประเมินกระบวนการพัฒนาชุมชน ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด จำนวน 3 ข้อ คือ 1 ชุมชนมีการประชุมเพื่อประกาศเจตนารมณ์หรือข้อตกลงในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมร่วมกัน 2 ชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมาย “ปัญหาที่อยากแก้” และ “ความดีที่อยากทำ” 3 ชุมชนร่วมกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาที่อยากแก้ และความดีที่อยากทำ เพื่อประโยชน์สุขของชุมชน (การระดมความคิดเห็น) และมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบชัดเจน

1.2 ด้านการดำเนินงานตามแผน อยู่ในระดับความเห็น เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ชุมชนที่มีการดำเนินงานตามแผน เพื่อส่งเสริม พัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และมีการประเมิน ทบทวน ปรับปรุงแผนอยู่เสมอ รวมทั้งมีการยกย่องบุคคลที่ทำความดีให้กับชุมชน หรือบุคคลที่มีคุณธรรม เพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ ความภูมิใจ และเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่นนั้น สามารถทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาไปสู่การเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบได้ ดังนั้น ผู้ที่รับผิดชอบงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมจึงควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามแผน และประเมิน ทบทวน ปรับปรุงแผนให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินชุมชนคุณธรรม ของคู่มือส่งเสริมและพัฒนาองค์กรคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรม อำเภอคุณธรรม และจังหวัดคุณธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (2562) กล่าวว่า การประเมินชุมชนคุณธรรมในระดับที่ 2 คือ ชุมชนคุณธรรม ต้องมีการดำเนินงานตามแผน ซึ่งเพิ่มขึ้นมาจาก ระดับที่ 1 (ชุมชนส่งเสริมคุณธรรม) ประกอบด้วย 1. ความสำเร็จของชุมชนตามแผนส่งเสริมคุณธรรม โดยชุมชน มีการจัดกิจกรรมตามที่ระบุไว้ในแผน ซึ่งคนในชุมชนมีส่วนร่วม และได้รับการสนับสนุนทรัพยากร หรือเงินทุน จากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ 2. ชุมชนมีการติดตามประเมินผลสำเร็จ เพื่อทบทวน ปรับปรุง แผนให้มี คุณภาพและบรรลุผล 3. ชุมชนมีการประกาศยกย่องเชิดชูบุคคลผู้ทำความดีและหรือบุคคลผู้มีความดีในชุมชน และหรือบุคคลอื่นที่ทำความดีให้กับชุมชน

1.3 ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับความเห็น เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ชุมชนที่มีการดำเนินกิจกรรมตามแผนของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหา และส่งเสริมด้านคุณธรรม โดยนำหลักธรรม ทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม ทำให้พฤติกรรมของคนในชุมชนเปลี่ยนไป ในทางที่ดีขึ้น และส่งผลให้ชุมชนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ แล้เป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบได้ ดังนั้น ผู้ที่รับผิดชอบ งานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม จึงควรให้ความสำคัญกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของคนในชุมชนว่าเปลี่ยนไป ในทิศทางใด ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินชุมชนคุณธรรม ของคู่มือส่งเสริมและพัฒนาองค์กร คุณธรรม ชุมชนคุณธรรม อำเภอคุณธรรม และจังหวัดคุณธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (2562) กล่าวว่า การประเมินชุมชนคุณธรรมในระดับที่ 3 คือ ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ต้องเกิดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งเพิ่มขึ้นมาจากในระดับที่ 1 (ชุมชนส่งเสริมคุณธรรม) และระดับที่ 2 (ชุมชนคุณธรรม) ประกอบด้วย 1. ความสำเร็จ ของชุมชนบรรลุผลตามแผนส่งเสริมคุณธรรม คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น 2. ชุมชนมีการ กำหนดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมเพิ่มเติมใน 3 มิติ คือ การนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงและวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม และยังสามารถเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถ่ายทอดให้กับชุมชนอื่น ๆ ที่เข้ามา ศึกษาดูงานได้ ซึ่งชุมชนจะต้องมีองค์ความรู้จากการเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ สามารถเป็นแหล่งแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงานได้

2. ผลการศึกษาปัจจัยภายนอกชุมชนและปัจจัยภายในชุมชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1 ปัจจัยภายนอกชุมชน ด้านการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน มีผลต่อประสิทธิภาพ การดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ชุมชนที่ได้รับการ ส่งเสริมหรือสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ไม่ว่าจะป็นองค์ความรู้ ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ งบประมาณ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็น มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนา และขับเคลื่อนชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ชนพงษ์ อาภรณ์พิศาล (2560) กล่าวว่า ปัจจัยด้านการ สนับสนุนจากภาครัฐเป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจ ชุมชน และสอดคล้องกับ อำไพ สว่างศรี (2552) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตลาดสามชุก ร้อยปี อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี คือ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน โดยประชาชน ทราบถึงการสนับสนุนจากภาคเอกชน แต่ยังเห็นว่าภาครัฐยังไม่ได้ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องมากนัก ดังนั้น ภาครัฐ ควรกำหนดนโยบายที่จะให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ และความรู้ทางวิชาการ เป็นต้น

2.2 ปัจจัยภายในชุมชน ด้านภาวะผู้นำ มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนที่มีภาวะผู้นำ กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีความกระตือรือร้นที่จะแก้ปัญหาของชุมชน รับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนอย่าง

เป็นกลาง มีความคิดริเริ่ม และกระตุ้นคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน อย่างเป็นระบบ และโปร่งใส ฯลฯ เหล่านี้ สามารถทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับ ชนพงษ์ อารมณ์พิศาล (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งแบ่งภาวะผู้นำ เป็น 2 แบบ คือ ผู้นำที่เป็นทางการ ซึ่งมีความเข้าใจในบริหารงานที่ดี เป็นระบบ ซื่อสัตย์ โปร่งใส แต่ยังคงขาดวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานที่เหมาะสม และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ จะยังใช้ความคิดเดิม ๆ กลัวการเปลี่ยนแปลง ทำให้การบริหารจัดการประสบกับปัญหา และสอดคล้องกับ นิสรา ใจชื่อ (2557) กล่าวว่า ผู้นำจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหมู่บ้าน ผลักดันให้สมาชิกดำเนินตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำมีการบริหารจัดการที่ดี เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความซื่อสัตย์ และมีคุณธรรม

2.3 ปัจจัยภายในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชน คุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า หากคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้ถึงปัญหาาร่วมกัน และทำให้เกิดความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองให้ดีขึ้น ผ่านการแสดงความคิดเห็น การวางแผน และดำเนินการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ปรีชา สุวรรณภูมิ, สุทนต์ ศรีไสย์, จินต์ วิภาตะกลัศ และสุพจน์ บุญวิเศษ (2554) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะหรือความคิดเห็น ร่วมเสนอปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหา ร่วมตัดสินใจ จะทำให้การบริหารจัดการองค์การมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสอดคล้องกับ นิสรา ใจชื่อ (2557) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จฯ คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม เนื่องจากประชาชนได้มีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหาของชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และร่วมกันวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน ร่วมกันในการดำเนินการพัฒนาและติดตามประเมินผลการพัฒนาชุมชน

2.4 ปัจจัยภายในชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า คนในชุมชนเห็นว่าชุมชนมีภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น และได้รับสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งคนในชุมชนให้ความสำคัญและเห็นถึงคุณค่า จึงมีการอนุรักษ์ สืบสาน พัฒนา ต่อยอด และนำองค์ความรู้ใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับ ชนพงษ์ อารมณ์พิศาล (2560) กล่าวว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ จะช่วยให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการที่ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ อำไพ สว่างศรี (2552) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งฯ คือ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน โดยชุมชนได้มีการร่วมกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมฟื้นฟู สืบสาน และอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณี ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

2.5 ปัจจัยภายในชุมชน ด้านการบริหารจัดการชุมชน มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ชุมชนมีการบริหารจัดการชุมชนที่ดี คือ ชุมชนมีการวางแผนการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในชุมชน และดำเนินการตามแผนที่วางไว้อย่างเป็นระบบ แบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการพัฒนาความรู้ จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับ อำไพ สว่างศรี (2552) กล่าวว่า การบริหารจัดการชุมชนที่ดีจะมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบถึงกิจกรรมที่จะดำเนินการในชุมชน มีการจัดตั้งคณะทำงานที่ชัดเจน และแบ่งหน้าที่อย่างเป็นระบบ โปร่งใส มีกฎเกณฑ์กติกา ซึ่งจะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และสอดคล้องกับ วิสิทธิ์

ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์ (2561) กล่าวว่า กระบวนการจัดการของชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน โดยชุมชนมีการจัดทำแผนชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ และบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในชุมชน

2.6 ปัจจัยภายในชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริเวณของชุมชนที่สามารถนำมาสร้างประโยชน์ให้กับคนในชุมชนได้ ซึ่งคนในชุมชนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรนั้น จึงมีความรัก ความหวงแหน และให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด รวมทั้งช่วยกันการรักษาและฟื้นฟู ซึ่งทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งขึ้นจากภายใน เป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้ สอดคล้องกับ วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์ (2561) กล่าวว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน โดยชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และมีกิจกรรมการอนุรักษ์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน และสอดคล้องกับ สมใจ ตามแต่รัมย์ (2560) กล่าวว่า ปัจจัยด้านทุนธรรมชาติ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยชุมชนเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ และมีการส่งเสริมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ต่าง ๆ มีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรที่มีอยู่ สร้างจิตสำนึกถึงความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ภายในหมู่บ้าน รวมไปถึงการนำโครงการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เขียนลงในแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยภายนอกชุมชน

ด้านการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายนอกชุมชน ด้านการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เนื่องด้วยกระทรวงวัฒนธรรมได้มีการกำหนดนโยบายตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยจัดทำโครงการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐอย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม จึงควรให้ความสำคัญอย่างมาก ในการส่งเสริม สนับสนุนชุมชนเป้าหมาย เพื่อพัฒนาให้เป็นชุมชนคุณธรรม ทั้งในด้านองค์ความรู้ งบประมาณ และบุคลากรที่จะเข้าไปช่วยในการขับเคลื่อนชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้ชุมชนมีการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง จนเกิดประสิทธิผล และทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คนในชุมชนมีความสุข

ปัจจัยภายในชุมชน

1. ปัจจัยภายในชุมชน ด้านภาวะผู้นำ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภายในชุมชนด้านภาวะผู้นำ มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม จึงควรให้ความสำคัญอย่างมาก กับการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับงานด้านชุมชนคุณธรรมกับผู้นำชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานของแต่ละขั้นตอน รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาผู้นำของชุมชนให้เป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ มีความสามารถ เพื่อที่จะเข้าใจในกระบวนการทำงาน และพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งช่วยพัฒนาแนวคิดในการ

ริเริ่มสร้างสรรค์จากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนเอง และสร้างจิตสำนึกต่อหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้นำที่มีต่อชุมชน รวมทั้งกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชน หรือกล่าวคือการพัฒนาภาวะผู้นำให้แก่ผู้นำของชุมชน

2. ปัจจัยภายในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภายในชุมชนด้านการมีส่วนร่วม มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอลำลูกกา จังหวัดจันทบุรี ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม จึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยการเชิญชวนให้คนในชุมชนมีการประชุมร่วมกัน เพื่อแสดงความคิดเห็น การวางแผน การตัดสินใจ หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาให้คนในชุมชน โดยชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนและคนในชุมชนจะได้รับ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการสร้างการมีส่วนร่วม

3. ปัจจัยภายในชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภายในชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอลำลูกกา จังหวัดจันทบุรี ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม จึงควรให้ความสำคัญอย่างมากกับการส่งเสริม สนับสนุนให้คนในชุมชนเห็นถึงคุณค่า และความสำคัญของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชน มาพัฒนาต่อยอด โดยส่งเสริมด้านองค์ความรู้ ทักษะ และนวัตกรรมใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนจากภายใน

4. ปัจจัยภายในชุมชน ด้านการบริหารจัดการชุมชน จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภายในชุมชน ด้านการบริหารจัดการชุมชน มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอลำลูกกา จังหวัดจันทบุรี ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนมีการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการ เช่น การวางแผน การดำเนินงานตามแผน การแบ่งงานกันทำ รวมทั้งการประเมินผลเพื่อพัฒนาปรับปรุงแผนให้เกิดประสิทธิผลกับชุมชน เป็นต้น

5. ปัจจัยภายในชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภายในชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอลำลูกกา จังหวัดจันทบุรี ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม จึงควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งปลูกฝังให้คนในชุมชนเห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ชุมชนมี และใช้อย่างคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้นแบบ วัดบางสระเก้า อำเภอลำลูกกา จังหวัดจันทบุรี เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความพึงพอใจ ปัจจัยด้านความต้องการของคนในชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาการชุมชนคุณธรรมฯ ไปสู่การเป็นต้นแบบ

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีเท่านั้น ซึ่งหากต้องการข้อมูลที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น จึงควรเลือกกลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งต่อไปที่แตกต่างจากเดิม เช่น ศึกษาชุมชนคุณธรรมฯ ต้นแบบอื่น ๆ หรือ ศึกษาชุมชนคุณธรรมฯ ที่อยู่ในระดับอื่น ๆ คือ ชุมชนส่งเสริมคุณธรรม และชุมชนคุณธรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความแตกต่างกัน

3. ควรทำการทดสอบหรือวิเคราะห์ด้วยสถิติอื่นที่นอกเหนือจากที่ใช้วิเคราะห์ผลในงานวิจัยนี้ เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่มีความหลากหลาย เกิดความแตกต่าง น่าสนใจและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2561). หนังสือ “การดำเนินงานชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร”. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย.
- ชนพงษ์ อารณพิศาล. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ในภาคกลางของประเทศไทย. คุุณภูมินิพนธ์หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสยาม.
- ทิร์ศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคณะ. (2557). รายงานวิจัยเรื่อง การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล การปฏิบัติราชการของเทศบาลนครสงขลา. คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นิสร่า ใจชื่อ. (2557). รายงานวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง. ทุนอุดหนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปรีชา สุวรรณภูมิ, สุธธนู ศรีไสย์, จินต์ วิภาตะกัลป์ และสุพจน์ บุญวิเศษ. (2554). รูปแบบการบริหารจัดการ ที่มีประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มที่ 1 ประเทศไทย, วารสาร สมาคมนักวิจัย ปีที่ 16 ฉบับที่ 3, กันยายน - ธันวาคม (2554), 102-117.
- วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี, วารสารวิชาการ ศิลปะศาสตร์ประยุกต์, มกราคม - มิถุนายน (2561), 39-50.
- สมใจ ตามแต่รัมย์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอกพานทอง จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐ และภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). หนังสือ “คู่มือส่งเสริมและพัฒนาองค์กรชุมชน อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม”. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อนุชา พิมายนอก และภควรรณ ลุนสำโรง. (2558). ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านน้ำซับ ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ 2, 18 - 19 มิถุนายน 2558 ณ วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา : ภาคโปสเตอร์, 579-590.
- อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเองของชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนคลองลัดมะยม แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อำไพ สว่างศรี. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตลาดสามชุกร้อยปีอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2561). ระบบสถิติทางการทะเบียน. ค้นเมื่อ 6 กันยายน 2562, จาก <http://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statTDD/views/showVillageData.php?rcode=22060606&statType=1&year=61>